

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

4. An Episcopi, & alij Clerici licite possint donare. Et an obligatio, quam habent Clerici expendendi in vsus pios id, quod superest de congrua sustentatione, non solum oriatur ex iure humano, sed ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. III.

*An Episcopi, & alij Clerici validè possint donare?
Et supponuntur bona triplicis generis temporalia, quæ
Clerici habere possunt; scilicet patrimonialia, quasi
patrimonialia, & merè Ecclesiastica; & de quibus ex
his Episcopi, Clerici, & c. donare possint, agitur. Ex p. 8.
tr. 6. Ref. 13.*

§. 1. **R**esolutio huius quæstionis pendet ex alia, an Clerici beneficiarij sint domini reddituum Ecclesiasticorum. Et suppono bona triplicis generis temporalia, quæ Clerici habere possunt; scilicet patrimonialia, quasi patrimonialia, & merè Ecclesiastica. Bona patrimonialia sunt, quæ successione hæreditaria, aut per legatum, vel per aliam donationem intuitu personæ factam illis obveniunt, aut quæ alijs similibus modis acquisierunt, quibus laici bona sibi comparare solent, ut si ex prouentibus hæreditatis emerint agros, vel redditus. Quasi patrimonialia vocant, quæ Clerici acquirunt ministerijs proprijs Clericorum, non tamen ex aliquo beneficio; ut, v.g. celebrando Missas, cantando Officium diuinum, subseruendo Pastori in officijs Pastoralibus, & similibus exercitijs. Merè autem Ecclesiastica sunt, quæ percipiuntur ritu alicuius beneficij Ecclesiastici, ut Præposituræ, Decanatus, Canonicatus, vel beneficij simplicis. His præmissis.

2. Dico primò, Indubitatum est, Clericos bonorum suorum primi generis habere absolutum dominium, non minus, quàm homines laici habent rerum suarum; & tam liberè de istis posse disponere. Constat manifestè ex c. quia nos de testamentis, quod ex Alexandri III. Pontificis. Ratio reddi potest, quia per Clericatum, siue per Ordinem sacrum non efficitur quis incapax dominij rerum temporalium: neque se abdicat dominio earum si quas habet, siue spectes intentionem suscipietis, siue etiam constitutiones Ecclesiasticas; neque etiam se obligat, quod eas debebit in pios vsus conuertere. Vbi tamen hoc obseruandum est, quod non idcirco Clerici licitè possint expendere bona sua patrimonialia in omnes illos vsus, in quos laici licitè expendant, v.g. in notabilem famulatum, in equos, in canes, & similia: non quod non habeant absolutum ius de suis patrimonialibus disponendi, sed quia eiusmodi vsus non congruunt eorum ordini, siue statui. Verùm magis illis incumbit etiam ex istis liberaliores esse in pauperes: quia maior illos docet modestia, frugalitas, & charitas præ laicis.

3. Dico secundò: Similiter satis certum esse videtur quod Clerici dominium habeant quoque suorum bonorum secundi generis, ac liberum ius de istis disponendi, sicut de patrimonialibus. Ita docent Couarruias in c. cum in officio de testam. tom. 1. c. 7. Malderus tract. 1. c. 4. dub. 8. Nauarr. 1. de rebus. Eccles. num. 19. & 39. cum alijs, quos ibid. allegat. Et probari potest: nam qui ista Clericis tribuunt, dant ea per modum alicuius mercedis pro labore, vel opere personali, aut certè per modum alicuius debiti ad eorum sustentationem, absque vlla intentione expressa, vel tacita obligandi eos, ut in pias causas expendant, siquid forsitan eis superexcederet.

4. Dico tertio: Clerici efficiuntur etiam domini fructuum ex beneficijs prouenientium, absolute quoad eam partem saltem quæ est necessaria ad congruam eorum sustentationem, ita ut de his possint liberè disponere, quemadmodum de patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus, si per parcimoniam aliquid sibi ex necessarijs in congruam sustentationem velint subtrahere. Ita communitè Doctores, Couarr. supra, Nauarr. mon. 10. Dominicus Soto lib. 1. c. 9. §. 5. a. 3. concl. 6. Malder. supra. Et probatur: quia si liberè possint hæc in suos vsus expendere, nulla potest reddi probabilis ratio, quare si

velint circa se esse parciores, aut ex alijs suis patrimonialibus bonis viuere, nõ liceat eis istè prouentuum ex suo beneficio partem ad alios licitos vsus, etiam facultates, applicare. Confirmatur: quia hæc pars est veluti iustum stipendium ipsius officij, quod beneficium habet annexum: qui enim altari deseruit ius habet, ut de altari viuatur, ut significat Apostolus 1. ad Cor. c. 9.

5. Et tandem dico quartò: Post diuisionem bonorum Ecclesiæ factam, & erectos beneficiorum titulos cum suis præbendis, probabile est Clericos fieri dominos fructuum suorum beneficiorum, etiam quoad illam partem quæ superest ultra congruam sustentationem. Ita communiter tenent Doctores neoterici contra Nauarr. & plerisque Canonistas, qui volunt Clericos non fieri dominos partis superflue, sed tantum illius dispensatores. Nostram assertionem tenent Soto lib. 10. q. 4. a. 3. & 4. Adrianus in 4. de rebus. §. pro clariori. Couarruias in c. cum in officijs, de testam. t. 1. c. 7. Franciscus Sarmiento de rebus. p. 2. c. 1. & 2. Malderus supra, & recentiores plerique.

6. Probari potest primò ex c. vnic. de Clericis non re sedentibus in 6. vbi dicitur: Qui verò aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit (scilicet quàm iuxta modum ibi præscriptum) rerum sine acceptatum dominium non acquirat, nec eas suas: & ex Concilio Tridentino sess. 22. c. 3. de reform. vbi statuit, ut in omnibus Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis tertia pars prouentuum omnium dignitatum, & officiorum in distributiones diuidatur, ut scilicet, qui ea obtinent, si personaliter competens ibi seruitium, quolibet die statuto non impleuerint, illius diei distributionem amittant, nec eius quoquomodo dominium acquirant. Supponitur ergo tam in Canone allegato, quam à Concilio Tridentino, Canonicos, siue Clericos, qui debitis modis interfuerint diuinis Officijs, & ibi impleuerint munia sibi incumbentia, acquirere dominium distributionum, earumque fieri dominos. Et ne quis fortassis contendat hoc peculiare esse prouentibus, qui in distributiones sunt deputati, addenda sunt hæc alia loca Concilij Tridentini, vbi simili modo loquitur generaliter de fructibus beneficiorum: ut sess. 3. c. 1. de reform. vbi statuit, ut Episcopi qui ultra tres menses, nisi urgent necessitate, absint à suis Ecclesijs, fructus non faciant suos pro rata temporis: simile quid statuit ibid. de alijs beneficijs curam animarum habentibus. Item sess. 24. c. 1. statuit, quatenus ptoiis de Canonicibus faciant professionem fidei, alioqui non faciant fructus suos. Quare à contrario sensu, rectè colligitur Consilium sensisse Episcopos, Pastores, & Canonicos, qui rectè expleuerint requisita, facere suorum beneficiorum fructus suos, eorumque fieri dominos.

Ignitur ex dictis apparet validè beneficiarios donare de bonis Ecclesiasticis. Vnde Dicastillum de iust. lib. 2. tract. 5. disp. 1. dub. 11. n. 35. & Caspensem in Curs. Theol. tom. 2. tract. 18. disp. 5. sect. 5.

RESOL. IV.

*An Episcopi, & alij Clerici licitè possint donare?
Et an obligatio, quam habent Clerici expendendi in opus
pios id, quod superest de congrua sustentatione, non so-
lum oriatur ex iure humano, sed etiam ex iure naturali?
Ex p. 8. tr. 6. Ref. 14.*

§. 1. **R**espondeo negatiuè: nam licet, (ut in superiori Resolutione dictum est) Clerici habeant dominium superfluum ex beneficijs, tamen sub peccato mortali obligantur illa erogare, aut de iis disponere ad vsum pauperum, vel alterius causæ piæ. Hæc assertio est communis, & omnino certa, ita vt opposita nequidem reputetur villo modo probabilis. Probatum ex Concilio Tridentino

Sup. hoc in tom. 4. tr. 7. Ref. 21. §. Quæritur. & in Ref. 28. §. Notandum. & hic sup. in tr. 4. ex Ref. 8. lege eius doctrinam à lin. 5. §. 1. & §. seq.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præterita. §. Nota etiam. & in Ref. 2. §. 1. & 2.

Tridentino *sess. 25. c. 1.* ubi Episcopis, Cardinalibus, & quibuslibet Clericis omnino interdicit, ne ex redditibus Ecclesie, consanguineos, familiaresve suos augere studeant: cum & Apostolorum Canones prohibeant; ne res Ecclesiasticas, que Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant, non autem eas distrahant, vel dissipent eorum causa. Quod verò Concilium hic non tantum prohibeat bona immobilia Ecclesie donari consanguineis, vel aliter alienari, sicuti quidam Doctor interpretatur, vt refert Malderus *supra*, sed etiam vetat superfluos proventus in eos profundi, & dissipari, ex eo satis certò conuincitur, quòd eas Ecclesie res, quas consanguineorum causa vetat dissipari, permittat consanguineis tanquam pauperibus distribuì, si tales sint. Constat autem Clericos ne quidem pauperibus consanguineis possè redditus, aut fundos Ecclesie distribuere, sed ex proventibus tantummodo eis subuenire, quare hos prohibet dissipari, aut prodigi inter consanguineos non indigent.

2. *Nota* tamen, hanc obligationem, quam habent Clerici expendendi in vñs pios id quod superest de congrua sustentatione, non solum oriri ex iure humano sed ex iure nature, quod ex Valquez docet Card. Lugo de *inst. tom. 1. disp. 4. sect. 2. n. 16.*

RESOL. V.

An id, quod accipitur ex illius ira donatione Clericorum, sit obnoxium restitutioni?

Et inferius, quod meretrices, vel ludentes cum Clericis Beneficiariis, vel aliud ex ipsis accipientes de bonis Ecclesiasticis, non tenentur aliquid restituere. Ex part. 8. tract. 6. Ref. 15.

Affirmatiue videtur respondendum ex *c. Episcopus 12. q. 2.* ubi dicitur: si quid de Ecclesia, non in Ecclesie causa, aut necessitate insumpserit, scilicet Episcopus (quod distrahit, aut alienauit, irritum habeatur, Caeteram *infra q. 185. a. 7.* & alij nonnulli apud Malderum, quamuis admittant Episcopos post diuisionem esse suos ex Episcopatu proventuum dominos, tamen dicunt eos ex iustitia teneri conuertere superflua ad vñm pauperum. Quod Petrus Soto de *vita Sacerdot. l. 3.* extendit ad omnes Sacerdotes quoad fructus ex beneficiis superexcessentes notabiliter vltra honestatem sustentationis.

2. Communitè nihilominus alij, quos diximus tenere Clericos superfluum fructum esse dominos, docent etiam illos ad restitutionem non obligari, si aliter quam in pauperes, vel pios vsus illa expèderint. Neque alienationes, quas aliter faciunt, esse irritas, licet sic expendendo aut alienando peccent: idque locum habere tam in Episcopis, quam in alijs Clericis colligitur ex doctrina Diui Thomæ *q. 185. ar. 7.* Et probatur, quia ante diuisionem bonorum Ecclesie factam non habebant pauperes ius iusticie ad aliquam illorum partem, licet bonorum administratores contra iusticiam peccarent, si seruant sibi partem, quam ex Ecclesie mente, & voluntate debebant pauperibus distribuere, fierentque obnoxij restitutioni, non quidem proximè pauperibus, sed ipsi Ecclesie. Sicuti quantumuis dominus quispiam nullam partem bonorum ex iustitia debeat pauperibus; si tamen suo dispensatori committat, vt vnam partem in pauperes erogat, peccabit dispensator contra iusticiam, si eam sibi seruet: atqui post diuisionem, siue per ipsam diuisionem, non accessit pauperibus aliquid nouum ius: neque enim Ecclesia censetur imposuisse singulis, quando eos fecit quota & prabendæ suæ dominos obligationè alterius rationis, quam qua tenebatur ipsa dare superflua pauperibus, vel in alia misericordie opera erogare, quando in communi adhuc om-

nia bona possidebat: licet benè particulari mandato, vt id præstent, iis iniunxerit, vt ex allegatis antea Canonibus, & sententijs Patrum satis intelligitur, ne scilicet fideles, qui Ecclesie bona reliquerunt, vel donarunt, sua expectatione & sine fraudarentur: quod magis alioquin natum erat euenire, quando sic singula partes à singulis possidentur, quam dum omnia possiderentur in communi. Quamuis igitur Clerici aliter si peccata expendendo peccent, non tamen videtur dicendum, quòd ad restitutionem existant obligati: nam contrarium etiam ipsa ratio domini (quod hæc opinio eis competere supponit) videtur comprobare.

3. Confirmatur: quia si Ecclesia censuisset eos ad eiusmodi restitutionem obligatos, verisimile est, quòd non pratermississet istam obligationem determinatis, & claris verbis in suis Concilijs & Constitutionibus explicare: quemadmodum explicuit de Episcopis, qui vltra tres menses ab Ecclesijs suis abfuerint, & de alijs Clericis, qui diuinis Officijs iuxta Constitutiones Ecclesiasticas non interfuerint, aut ea non expleuerint, vt qui preces horarias legere neglexerint: vt videre est in Concilio Lateranensi sub Leone X. & in Concilio Tridentino *locis supra cit.*

4. Quare ad *c. Episcopus*, quod ex Concilio Agathensi desumptum est, Respondetur, vel loqui de bonis Ecclesiarum ubi non erat facta diuisionem, vel de bonis illis quæ non spectabant ad Episcopi portionem, sed ad alium suum Ecclesie, quorum ipse erat administrator; vel dici etiam potest, de bonis loqui immobilibus, aut de mobilibus pretiosis, quæ spectant ad fabricam, vel ornamentum Ecclesie: huiusmodi, iuxta doctrinam D. Ambrosij, in necessitate licet etiam diuendere, & distrahere, atque etiam vasa sacra confingere, vt pauperes alantur, redimantur captiui, & similibus necessitatibus subueniatur, quando alia media haberi non possunt.

5. Vnde ex his sequitur meretrices, vel ludentes cum Clericis beneficiariis, vel alio ex ipsis, accipientes de bonis Ecclesiasticis, non teneri aliquid restituere. Vide Trullench. in *Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 17. dub. 8. n. 38.*

Sup. hoc sup. in princ. huius Ref. & superius in tr. 4. Ref. 8. recitauer in §. vlt.

RESOL. VI.

An consanguinei, vel alij recipientes ab Episcopis, seu alijs Beneficiariis redditus, quos ipsi tenentur in vsus pios insuauere, peccent mortaliter, quamuis non teneantur ad restitutionem? Ex p. 7. tr. 11. & Miscell. 2. Ref. 39.

§. 1. **S**uppono supradictos non esse obnoxios restitutioni secundum probabiliorem sententiam redditum Ecclesiasticorum, licet peccent malè illos capiendò. Hoc supposito affirmatiue ad questionem respondet Sanchez in *Opus. tom. 1. lib. 2. dub. 38. n. 14.* ubi docet, non tantum Clericos prodigè expendentes redditus superfluos peccare mortaliter, sed etiam ab ipsis recipientes; quia operantur peccato illorum.

2. Sed ego negatiue sententiæ adharæo, quam nouissime docet nunquam satis laudatus Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de *inst. & iur. t. 1. disp. 4. sect. 3. n. 48. & seq.* dummodo tales non inducant nec petant ad donandum, sed tantum oblata acceptent & ratio est, quia in nostro casu accipientes non dicuntur propriè cooperari peccato Ecclesiasticorum malè donantium, quia peccatum ex parte eorum consummatur per ipsam oblationem. Ergo posita oblatione, acceptatio, quæ consequitur ex parte accipientium, non præbuit causam illi oblationi, sed perfecit donationem, vt stante acceptatione translatus fuerit dominium.

RESOL.